

Codi: 42285**ECTS:** 15**Titulació:** Màster Interuniversitari en Història de la Ciència: Ciència, Història i Societat**Tipus i semestre:** OT, 2S

Coordinadora:	Mònica Balltandre (MB)	monica.balltandre@uab.cat	UAB
Equip docent:	Agustí Nieto (AN)	agusti.nieto@uab.cat	UAB
	Álvaro Girón (AGi)	agiron@imf.csic.es	IMF-CSIC
	Anyely Marin (An)	anyely.marin.c@gmail.com	UAB
	Catriel Fierro (CF)	Catriel.Fierro@uab.cat	UAB
	Dolores Martín Moruno (DM)	dolores.martinmoruno@imf.csic.es	IMF-CSIC
	Jon Arrizabalaga (JA)	jonarri@imf.csic.es	IMF-CSIC
	Miquel Carandell (MC)	Miquel.Carandell@uab.cat	UAB
	Rubén Gómez (RG)	ruben.gomez.soriano@uab.cat	UAB
	Sandra Guevara (SG)	SandraElena.Guevara@uab.cat	UAB
	Silvia Levy (SL)	silvia.levy@cchs.csic.es	CCHS-CSIC
Victoria Molinari (VM)	vmolinari@imf.csic.es	UAB	

Lloc i horari: IHC (L3-05), Mòdul de Recerca C, UAB.

Dimarts i dijous, 15.30h–18.30h

Objectius

- Comprendre els determinants polítics, econòmics i socials en el desenvolupament de la salut pública europea.
- Analitzar el paper de la salut pública en les polítiques dels estats europeus dels segles XVIII i XIX.
- Interpretar el procés de medicalització com a part fonamental del procés de civilització, racionalització i disciplinament social de les classes populars.
- Analitzar el paper que va jugar la medicina en la creació i la reproducció de discursos i pràctiques de la diferència de classe i raça.
- Analitzar la manera com el gènere ha intervingut històricament en les construccions dels sabers i les pràctiques mèdiques.
- Comprendre la manera com la medicina ha contribuït a la configuració (elaboracions i reelaboracions) dels sistemes de relacions de gènere.
- Reflexionar sobre com fer història del subjecte i de les malalties mentals.
- Problematitzar com s'ha estudiat i mesurat allò psíquic.
- Analitzar el paper de l'evolucionisme en relació a la concepció i l'estudi del que és psíquic.
- Entendre quan, com i perquè es constitueix una ciència psicològica al segle XIX.
- Comprendre la interacció entre les ciències humanes i la societat.
- Analitzar els problemes que impliquen les investigacions experimentals amb l'ésser humà.

Continguts

Data	Tema	Docent
10/02/26	Presentació del mòdul CAT	MB
Bloc 1. Ciència, gènere i medicalització		
17/02/26	I.1. Ciencia, Género y medicalización CAST	SG
19/02/26	I.2. Los seres humanos como objeto de la investigación médica: experimentos inoculativos de ETS en poblaciones vulnerables CAST	JA
24/02/26	I.3. El movimiento de pacientes en perspectiva histórica: la rebelión de las mujeres con cáncer de mama CAST	JA
26/02/26	I.4. Investigación en ciencias humanas CAST	CF
03/03/26	I.5. Salud y enfermedad en las colonias americanas s. XVI CAST	SG
05/03/26	I.6. Las brujas que resistieron: el rol de las médicas no occidentales y su estigmatización CAST	SG
10/03/26	I.7 XERRADA: From side effect to adverse drug reaction: Risk and benefit of medicines in Post World War II international health governance ANG	Prof. convidat: Nils Kessel
12/03/26	I.8 TALLER: Medical consumption and consumerism. How to study the numbers, uses, and abuses of pharmaceutical Markets ANG	Nils Kessel
Bloc 2. Sabers psi i salut mental		
17/03/26	III.1. Història, histèria i subjectivitat CAT	MB
19/03/26	III.2. Histèria i masculinitats CAT	MB
24/03/26	III.3. Psicoanàlisis e higiene mental CAST	SL
26/03/26	III.4 Civilizar el inconsciente: psicoanálisis y derecho CAST	SL
07/04/26	III.5. Hunger artists CAT	AN
09/04/26	TALLER: "Herramientas teóricas para aproximarse a la historia de la ciencia desde la	DM

	historia de las emociones y de la experiencia” CAST	
16/04/26	Exposició oral del projecte i sessió de treball CAT	MB
Bloc 3. Medicalització, classe i raça		
23/04/26	IV.2 La medicalización del delito y sus críticos CAST	AGi
28/04/26	IV. 3. Medicina, colonialidad y pensamiento racial CAST	An
30/04/26	IV.4. Medicina, colonialidad y pensamiento racial II CAST	An
05/05/26	IV.5. De humanos y monos antropoides: género, raza y colonialismo CAST	RG
07/05/26	IV.6. De humanos y monos antropoides: género, raza y colonialismo CAST	RG
Bloc 4. Salut, activismes i comunicació		
12//05/26	V.1. Intersexualidad y género CAST	VM
14/05/26	V.2. Una Guerra no tan Freda, contaminació nuclear i salut CAT	MC
19/05/26	V.3. Sobre rates i cavalls: La salut humana a través dels animals CAT	MC
21/05/26	V.4. Del Sida al Covid: Comunicació dels riscos sanitaris CAT	MC
26/05/26	V.5. Cuidados humanitarios: Género, experiencias y saberes (I) CAST	DM
28/05/26	V.6. Cuidados humanitarios: Género, experiencias y saberes (II) CAST	DM
02/06/26	Sessió de tancament: conclusions i valoracions CAT	MB

Metodologia

La metodologia docent combina les sessions presencials (seminaris, tallers, classes magistrals, comentari de textos, etc.), amb la preparació autònoma de lectures i altres materials per part de l'estudiantat i la realització i la presentació oral d'un article de 5000 paraules durant el curs.

S'utilitzarà la plataforma Campus Virtual de la UAB per a la comunicació i l'intercanvi entre els participants del mòdul. La data de la presentació oral és: 16/04. I la data de lliurament del treball final: 09/06.

Avaluació

La nota final del mòdul és conjunta. D'una banda, es té en compte l'assistència continuada i la participació de cada alumne/a a classe i als debats sobre les lectures que es fan a l'aula, que compta un 20% de la nota final. De l'altra, el 50% de la nota surt d'un treball final obligatori del mòdul (en format article acadèmic de 5000 paraules) i el 30% restant, de l'exposició oral prèvia d'aquest mateix treball. Per poder optar a la nota final, és obligatòria l'exposició oral i el treball final, les directrius del qual es trobaran al Moodle. La data prevista per a l'exposició oral és el **16/04/2026** i la data de lliurament del treball final el **09/06/2026**.

Bibliografia

- ARESTI, N. (2001) *Médicos, Donjuanes y Mujeres Modernas: los ideales de feminidad y masculinidad en el primer tercio del siglo XX*. Bilbao, Universidad del País Vasco.
- BARONA VILAR, Josep Lluís (Ed.) (2023) *Manual de Historia de la Medicina*. Valencia, Editorial Tirant Humanidades.
- BARRAL, Mª José, *et al.* (1999). *Interacciones ciencia y género. Discursos y prácticas científicas de mujeres*, Barcelona, Icaria.
- BARRÁN, J. P. *et al.* (1993) *La medicalización de la sociedad*. Montevideo, Ed. Nordan-Comunidad-Inst. Goethe de Montevideo.
- CAMPOS, R.; MARTÍNEZ PÉREZ, J. & HUERTAS, R. (2000). *Los ilegales de la naturaleza. Medicina y degeneracionismo en la España de la Restauración (1876-1923)*. Madrid: CSIC.
- CARSON, J. (2007). *The measure of merit*. Princeton University Press.
- CUNNINGHAM, A.; ANDREWS, B. (Eds.) (1997) *Western Medicine as Contested Knowledge*. Manchester, Manchester University Press.
- DYCK, E. & STEWART, L. (eds.), (2016), *The uses of humans in experiment: perspectives from the 17th to the 20th century*. Leiden, Brill Rodopi.
- ELIAS, N. (1987) *El proceso de la civilización. Investigaciones sociogenéticas y psicogenéticas*, México-Madrid-Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica
- FAUSTO-STERLING, A. (2000). *Sexing the body Gender politics and the construction of sexuality*. New York: Basic Books.
- FRIEDEN, T. & COLLINS, F. (2010). Intentional infection of vulnerable populations in 1946-1948, *JAMA*, 304/18: 2063-2064.

- HARAWAY, D. J. (1995) *Ciencia, ciborgs y mujeres: la reinención de la naturaleza*, Madrid, Cátedra.
- HARDING, S. (1995) *Ciencia y feminismo*, Madrid, Ediciones Morata.
- HUERTAS, R.; CAMPOS, R. (1992) (eds.) *Medicina social y clase obrera en España*. 2 vols., Madrid, Fundación de Investigaciones Marxistas.
- JACKSON, S. W. (1999). *Care of the psyche: a history of psychological healing*. London: Yale University Press.
- JONES, J. (1993). The Tuskegee syphilis experiment. A Moral Astigmatism. En: S. Harding (ed.) *The "racial" economy of science: Toward a democratic future* (pp. 276-286). Bloomington-Indianapolis: Indiana University Press.
- KELLER, E. F. (1991) *Reflexiones sobre género y ciencia*, Valencia, Edicions Alfons el magnànim.
- LABISCH, A. (1992) *Homo Hygienicus. Gesundheit und Medizin in der Neuzeit*. Frankfurt., Campus Verlag. [artículo en inglés: LABISH, A. (1985), Doctors, Workers and the Scientific Cosmology of the Industrial World: The Social Construction of 'Health' and the 'Homo Hygienicus'. *Journal of Contemporary History* 20(4):599-615]
- MIGNOLO, W. (2003) *Historias locales, diseños globales: colonialidad, conocimientos subalternos y pensamiento fronterizo*. Madrid, Akal.
- MÜLBERGER, A. et al. (2016). La mente 'anormal' como amenaza social: La psicología del jurista E. Cuello Calón, *Revista de Historia de la Psicología*, 37 (2): 2-12.
- PORTER, D. (1999) *Health, Civilization, and the State. A History of Public Health from Ancient to Modern Times*. London, Routledge.
- RICHARDS, R. (1987). *Darwin and the emergence of evolutionary theories of mind and behavior*. Chicago: University of Chicago Press.
- RODRÍGUEZ OCAÑA, E. (1992) *Por la Salud de las Naciones. Higiene, Microbiología y Medicina Social*. Madrid, Editorial Akal.
- RODRÍGUEZ OCAÑA, E. (2005) *Salud pública en España. Ciencia, profesión y política, siglos XVIII-XX*. Granada, Editorial Universidad de Granada.
- SCHIEBINGER, L. (2004) *¿Tiene sexo la mente? Las mujeres en los orígenes de la ciencia moderna*, Madrid, Cátedra.
- SHOWALTER, E. (1987) *The Female Malady: Women, Madness and English Culture, 1830-1980*. New York, Penguin.
- STUCHTEY, B. (Ed.) (2005) *Science across the European Empires, 1800-1950*. Oxford, Oxford University Press.